

4. Shavrovs'ka N., Smalyus L. (2011) Pidhotovka praktychnykh psykholohiv dlya zakladiv osvity [Preparation of practical psychologists for educational institution]. *Ridna shkola*. №10 (zhovten'). 59-63.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ В ВУЗАХ УКРАИНЫ

Кучай А.В.

Аннотация. В статье освещается профессиональная подготовка будущих психологов в вузах Украины. Рассматриваются особенности профессиональной подготовки будущих психологов. Профессиональная подготовка будущих психологических кадров является одной из ключевых проблем в теории, науке и практике психологии. Раскрываются основные направления работы психолога в системе образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, психолог, образование, практика.

PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE PSYCHOLOGISTS IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

Kuchai O.V.

Abstract. The article covers the professional training of future psychologists in higher educational institutions of Ukraine. Features of the professional training of future psychologists are considered. Professional training of future psychological staff is one of the key problems in theory, science and practice of psychology. The main directions of the psychologist's work in the education system are revealed. Professional training of practical psychologists consists of three conditional blocks: theoretical and experimental preparation - the study of classical psychological disciplines, carried out by traditional methods (general psychology, history of psychology, psychology of personality, age psychology, experimental psychology, etc.); mastering of the theoretical foundations of practical psychology, which is carried out through the participation of students in active (interactive) forms of educational activities: seminars, master classes, trainings, discussions (psychological counseling, basics of psychotherapy and psychocorrection, psychological service in the education system, etc.); mastering practical psychological technologies, methods and methods of forming skills of work with people (group), which is carried out in the process of practical work and during participation in workshops.

Key words: professional training, psychologist, education, practice.

УДК 378.14:377.35

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Т.П. КУЧАЙ, доктор педагогічних наук, доцент, професор
кафедри педагогіки і психології,

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, м. Берегово

E-mail: tetyanna@ukr.net

О.В. КУЧАЙ, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: kuchay@ukr.net

Анотація. Розглянуто фундаменталізацію загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця як педагогічну проблему. Розкрито поняття фундаменталізації – як процесу якісної зміни вищої освіти на основі принципу її фундаментальності.

Фундаменталізацію професійної та загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця вчені відносять до категорії якості освіти та освіченості особистості і визначають як процес багатоваріантної (нелінійної) взаємодії суб'єктів освітнього простору, результатом якого є формування у них універсальних базових, загальнопрофесійних і професійних компетентностей, узагальнених способів мислення,

готовності особистості до майбутньої професійної діяльності, саморозвитку та самонавчання «впродовж всього життя».

Найважливішою компонентою нової освітньої парадигми є концепція фундаменталізації, основу якої складають: формування ядра системи інваріантних методологічно важливих знань особистості, що забезпечують потенціал її професійної адаптивності як сутність процесу фундаменталізації; неперервна математична підготовка як засіб фундаменталізації різних дисциплін, що формує системні підходи і мову міждисциплінарного спілкування. Ефективність фундаменталізації навчання значною мірою забезпечується поєднанням принципів фундаментальності, системності, цілісності, науковості.

Ключові слова: фундаменталізація професійної та загальнопрофесійної підготовки, майбутній фахівець, концепція фундаменталізації, загальнопрофесійна підготовка, ефективність фундаменталізації навчання.

Актуальність (Introduction). Найважливішим напрямом реформування системи освіти справедливо вважають її фундаменталізацію. Спрямованість на фундаменталізацію освіти необхідна для того, щоб майбутній фахівець у процесі навчання зміг набути необхідні фундаментальні базові знання, сформовані в єдину світоглядну наукову систему на основі сучасних уявлень про науку та її методи. Даний підхід надасть можливість одержувати необхідні знання не тільки з обраної спеціальності, а й з усього комплексу пов'язаних з нею наук, включаючи природничо-наукові та гуманітарні знання, що формують не тільки професійні навички, але й особистісні потреби, відповідальність фахівця перед наукою й людством.

Найбільш ефективною є освіта, що базується на єдності фундаментальності й професійної спрямованості навчання.

Фундаменталізація – це процес якісної зміни вищої освіти на основі принципу її фундаментальності [1].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Проблемою фундаменталізації загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця займаються науковці В. Андрущенко, С. Гончаренко, Л. Дудар, С. Казанцев, І. Левченко, Н. Нечаєва, Г. Рузавін, В. Садова, С. Семеріков, А. Субетто, А. Суханов та ін.

Мета (Purpose). Метою даної роботи є розгляд питання фундаменталізації загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). А. Субетто трактує фундаменталізацію освіти як процес, що визначає найважливіші знаннєві компоненти, з яких складається картина світу на особистісному рівні і забезпечує основні функції – орієнтації, прогнозування, планування, проектування, управління майбутнім, взаємодії з людьми та потенціал особистості до самонавчання в рамках технології «неперервної освіти». Головним процесом фундаменталізації А. Субетто вважає універсалізацію [2].

С. Казанцев розробив дидактичну систему фундаменталізації освіти. Розглянув фундаменталізацію освіти в межах концепції, яку сам розробив як дидактичний принцип; як багатовимірний процес вдосконалення дидактичної системи. Вчений визначив дидактичні умови ефективності фундаменталізації навчання: поєднання принципу фундаменталізації з принципами системності, цілісності, генералізації, проблемності, варіативності, суб'єктної домінантності, додатковості. Розглядає фундаменталізацію як створення необхідних і достатніх умов для розвитку методолого-культурологічного фундаменту особистості. С. Казанцев виділяє такі компоненти методологічної, інтелектуальної, інформаційної, креативної культури особистості студента. Автор, як основні виписує компоненти методологічної і інформаційної культури [3].

Фундаментальність освіти є основою розвитку наукової компетентності, орієнтованої на усвідомлення глибинних, сутнісних підстав і зв'язків між різноманітними явищами і процесами навколишнього світу, оскільки. Саме фундаменталізація освіти є основою примноження інтелектуального потенціалу суспільства, гуманізації і соціалізації праці.

Важливим феноменом концепції А. Суханов вважає фундаментальні наукові знання, під якими він розуміє стрижневі, системотвірні, методологічно значущі уявлення, що підіймаються до джерел розуміння, до первісних сутностей

Фундаментальна освіта передбачає оптимальне поєднання всіх галузей знань, що складають цілісність, яка підсилює ефект фундаментальності. А.Суханов створив концепцію фундаменталізації. В ній він виділяє такі основні характеристики – науковість, методологічність і цілісність (єдність гуманітарної, природничонаукової і професійної підготовки).

Визначено фундаменталізацію професійної освіти як нову самостійну систему. Фундаменталізацію професійної освіти А.Суханов ґрунтує на інтеграції фундаментальних предметних і професійних понять. Автор виділяє такі етапи фундаменталізації професійної освіти: загальна підготовка; особлива підготовка; часткова підготовка.

Учений вважає, що освіту можна вважати фундаментальною, якщо вона становить процес нелінійної взаємодії з інтелектуальним середовищем, коли особистість сприймає її для збагачення власного внутрішнього світу. Завдяки цьому вона стає здатною для примноження потенціалу самого середовища [4].

Австрія є першою країною, яка активно впровадила в життя систему «професіоналізації» вищої освіти. Вища школа Австрії сьогодні зорієнтована на розвиток у майбутніх спеціалістів: пізнавальних і загальних інтелектуальних здібностей, загальної ерудиції, соціальних та особистісних якостей – пунктуальності, працездатності, акуратності, гнучкості, самостійності, почуття обов'язку, лояльності, урахування інтересів підприємства, здібностей вести переговори, встановлювати контакти, приймати рішення [5].

Фундаменталізацію професійної та загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця вчені відносять до категорії якості освіти та освіченості особистості і визначають як процес багатоваріантної (нелінійної) взаємодії суб'єктів освітнього простору, результатом якого є формування у них універсальних базових, загальнопрофесійних і професійних компетентностей, узагальнених способів мислення, готовності особистості до майбутньої професійної діяльності, саморозвитку та самонавчання «впродовж всього життя». Уважають, що фундаменталізацію професійної підготовки варто розглядати з позицій системного і діяльнісного підходів. З позиції діяльнісного підходу фундаментальність має ті самі структурні елементи, що й зміст освіти: досвід пізнавальної діяльності, фіксований у формі її результатів – знань; досвід здійснення відомих способів діяльності – у формі вмінь діяти за зразком; досвід творчої діяльності – у формі вмінь приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях; досвід здійснення емоційних відношень – у формі особистісних орієнтацій.

Взаємодія зазначених структурних елементів проявляється у їх наступнісних зв'язках. Системний підхід передбачає розгляд усіх елементів освіти в їх взаємозв'язку: теорії і методології освіти; парадигми освіти; цілей; змісту; процесу навчання й організаційних систем, а також більш детальне дослідження системотвірного елемента фундаменталізації – змісту освіти.

Зміст освіти виступає як основний елемент у фундаменталізації професійної освіти в цілому. Тут фундаменталізація тлумачиться як об'єктивний процес уведення до змісту освіти основних цінностей, знань, способів діяльності, які накопичувалися в процесі розвитку людської цивілізації.

Найважливішою компонентою нової освітньої парадигми є концепція фундаменталізації, основу якої складають: формування ядра системи інваріантних методологічно важливих знань особистості, що забезпечують потенціал її професійної адаптивності як сутність процесу фундаменталізації; неперервна математична підготовка як засіб фундаменталізації різних дисциплін, що формує системні підходи і мову міждисциплінарного спілкування. Ефективність фундаменталізації навчання значною мірою забезпечується поєднанням принципів фундаментальності, системності, цілісності, науковості [6].

Г. Рузавін стверджує, що фундаментальність не можна зводити до одного критерію, оскільки вона визначається і цілями пізнання, і соціальною зумовленістю проблем, і можливістю використовувати знання на практиці, і впливом науки на культуру й світогляд (Г. Рузавін). Також слушною є думка про те, що в широкому сенсі слово «фундаментальний»

застосовується до певної системи знань у її цілому нерозчленованому вигляді, саме в такому значенні й можна вести мову про фундаментальність наук, з яких укладається основа, фундамент усієї будівлі наукового знання. У вузькому сенсі словом «фундаментальний» послуговуємося і для диференціації наук у межах цілісної системи за рівнями їх функціонування у практиці, і для диференціації знань за ознакою їх практичного застосування в межах певної науки (Л. Дротянко).

Найчастіше використання терміну «фундаментальний» для наукового дослідження – ознака ґрунтовності й усебічності вивчення проблеми, розкриття внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків і взаємовпливів, урахування комплексу факторів тощо. Для системи професійної підготовки термін «фундаментальність» також синонім ґрунтовності, міцних теоретичних засад та доцільного використання набутого професійно-педагогічного досвіду.

У своєму дослідженні В. В. Садова розрізняє фундаменталізацію як процесуальну характеристику змісту педагогічних дисциплін, а фундаментальність – як характеристику сутнісно-змістову, й, одночасно, прикінцевий результат вивчення педагогічних дисциплін.

Фундаментальні педагогічні знання є основою для усвідомлення глибинного взаємозв'язку між освітою та панівними в суспільстві цінностями, життєвими пріоритетами окремого індивіда [7].

Висновки і перспективи (Discussion). Розглянуто фундаменталізацію загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця як педагогічну проблему. Розкрито поняття фундаменталізації – як процесу якісної зміни вищої освіти на основі принципу її фундаментальності. З'ясовано, що фундаментальна освіта передбачає оптимальне поєднання всіх галузей знань, що складають цілісність, яка підсилює ефект фундаментальності. Визначено фундаменталізацію професійної освіти як нову самостійну систему. Фундаменталізацію професійної та загальнопрофесійної підготовки майбутнього фахівця вчені відносять до категорії якості освіти та освіченості особистості і визначають як процес багатоваріантної (нелінійної) взаємодії суб'єктів освітнього простору.

Найважливішою компонентою нової освітньої парадигми є концепція фундаменталізації. Ефективність фундаменталізації навчання значною мірою забезпечується поєднанням принципів фундаментальності, системності, цілісності, науковості.

Список використаних джерел

1. Семеріков С. О., Теплицький І. О. Фундаменталізація як основа розвитку інноваційної вищої освіти – Електронний ресурс. – [Режим доступу] <https://www.google.com/search?q=%D0%A4%D0%A3%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%A7%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4%D0%95%D0%A1%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%87+%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9A%D0%98&client=firefox-b-ab&ei=z5y0W6LNElevsAHwv6uQBq&start=10&sa=N&biw=1366&bih=639>
2. Субетто А. И. Проблемы фундаментализации и источников формирования содержания высшего образования: грани государственной политики / Анатолий Иванович Субетто. – Кострома: Изд-во КГПУ, 1995. – 322 с.
3. Казанцев С. Я. Дидактические основы и закономерности фундамен-тализации обучения студентов в современной высшей школе: дис... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01/ Казанцев Сергей Яковлевич. – Казань: КГУ, 2000. – 295 с.
4. Суханов А.Д. Концепция фундаментализации высшего образования и ее отражение в ГОСах /А. Д. Суханов // Высшее образование в России. – 1996. – №3. – С.36-44.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : монографія / І. А. Зязюн. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
6. Ковтонюк Мар'яна Михайлівна. Теоретичні і методичні засади фундаменталізації загальнопрофесійної підготовки майбутнього учителя математики.: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / М. М. Ковтонюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – 549 с.

7. Садова В. В. Фундаменталізація змісту педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи: теоретико-методологічні аспекти : монографія / Віта Вадимівна Садова ; наук. ред. проф. Л. О. Хомич ; КПІ ДВНЗ «КНУ», МОН України. –Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. –392 с.

References

1. Semerikov S. O., Teplytskyi I. O. Fundamentalizatsiya yak osnova rozvytku innovatsiynoyi vyshchoyi osvity [Fundamentalization as the basis of the development of innovative higher education]– Elektronnyy resurs. – [Rezhym dostupu] <https://www.google.com/search?q=%D0%A4%D0%A3%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF+%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4%D0%95%D0%A1%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%87+%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9A%D0%98&client=firefox-b-ab&ei=z5y0W6LNEIevsAHwv6uQBq&start=10&sa=N&biw=1366&bih=639>

2. Subetto A. Y. (1995) Problemy fundamentalizatsyy y ystochnykov formyrovannya soderzhannya vyssheho obrazovannya: hrany gosudarstvennoy polityky [Problems of Fundamentalization and Sources of the Formation of Higher Education Content: The Boundaries of State Policy]/ Anatolyy Yvanovych Subetto. Kostroma: Yzd-vo K·HPU, 322.

3. Kazantsev S. Y. (2000) Dydaktycheskiye osnovy y zakonomernosty fundamen-talizatsyy obuchenyya studentov v sovremennoy vysshey shkole [Didactic basics and regularities of the foundation-learning of students in modern high school]: dys... d-ra ped. nauk: spets. 13.00.01/ Kazantsev Serhey Yakovlevych. Kazan: K·HU, 295.

4. Sukhanov A.D. (1996) Kontseptsyya fundamentalizatsyy vyssheho obrazovannya y ee otrazhenye v gosudarstvennykh ekzamenakh [The concept of the fundamentalization of higher education and its reflection in State exam]/A. D. Sukhanov. Vysshee obrazovanye v Rossyy. №3. 36-44.

5. Zyazyun I. A. (2004) Pedagogichna maysternist [Pedagogical skill] : monohrafiya / I.A. Zyazyun. K. : Vyshcha shkola, 422.

6. Kovtonyuk M. M. (2014) Teoretychni i metodychni zasady fundamentalizatsiyi zahalnoprofesiynoyi pidhotovky maybutn'oho uchytelya matematyky [Theoretical and methodical principles of fundamentalization of the general professional training of the future teacher of mathematics]:. dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / M. M. Kovtonyuk; Vinnytsky derzhavnyy pedagogichnyy universytet imeni Mykhayla Kotsyubynskoho. Vinnytsya, 549.

7. Sadova V. V. (2016) Fundamentalizatsiya zmistu pedagogichnykh dystsyplin u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly: teoretyko-metodolohichni aspekty [Fundamentalization of content of pedagogical disciplines in the preparation of future teachers of elementary school: theoretical and methodological aspects]: monohrafiya / Vita Vadymivna Sadova ; nauk. red. prof. L.O.Khomych ; KPI DVNZ «КНУ», МОН Украйны. Kryvyy Rih : Vyd. R. A. Kozlov, 392.

ФУНДАМЕНТАЛИЗАЦИЯ ОБЩЕПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Кучай Т.П., Кучай О.В.

Аннотация. В статье рассмотрена фундаментализация общепрофессиональной подготовки будущего специалиста как педагогическая проблема. Раскрыто понятие фундаментализации - как процесса качественного изменения высшего образования на основе принципа ее фундаментальности. Фундаментализация профессиональной и общепрофессиональной подготовки будущего специалиста ученые относят к категории качества образования и образованности личности и определяют как процесс многовариантной (нелинейной) взаимодействия субъектов образовательного пространства, результатом которого является формирование у них универсальных базовых, общепрофессиональных и профессиональных компетенций, обобщенных способов мышления, готовности личности к будущей профессиональной деятельности, саморазвития и самообучения «на протяжении всей жизни». Важнейшей компонентой новой образовательной парадигмы является концепция фундаментализации, основу которой составляют: формирование ядра системы инвариантных методологически

важких знань людини, забезпечують потенціал її професійної адаптивності як сутність процесу фундаменталізації; неперервна математична підготовка як засіб фундаменталізації різних дисциплін, формує системні підходи і мову міждисциплінарного спілкування. Ефективність фундаменталізації навчання в значительній мірі забезпечується поєднанням принципів фундаментальності, системності, цілостності, науковості.

Ключові слова: фундаменталізація професійної і загальнопрофесійної підготовки, майбутній спеціаліст, концепція фундаменталізації, Загальнопрофесійна підготовка, ефективність фундаменталізації навчання.

FUNDAMENTALIZATION OF THE GENERAL PROFESSIONAL PREPARATION OF THE FUTURE FACTOR AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Kuchai T.P., Kuchai O.V.

Abstract. The fundamentalization of the general professional training of the future specialist as a pedagogical problem is considered. The concept of fundamentalization - as a process of qualitative change of higher education on the basis of the principle of its fundamentalism is revealed. Fundamental education implies an optimal combination of all the branches of knowledge that constitute the integrity, which enhances the effect of fundamentalism. The fundamentalization of vocational education as a new independent system is determined. Fundamentalisation of professional education scientists based on the integration of fundamental subject and professional concepts. Fundamentalisation of professional and general training of the future specialist scientists are categorized as the quality of education and personality education and define as a process of multivariate (nonlinear) interaction of subjects of the educational space, the result of which is the formation of universal basic, general professional and professional competencies, generalized ways of thinking, personality preparedness to future professional activity, self-development and self-education "throughout life". The most important component of the new educational paradigm is the concept of fundamentalization, the basis of which are: the formation of the core of the system of invariant methodologically important knowledge of the individual, providing the potential of its professional adaptability as the essence of the process of fundamentalization; Continuous mathematical preparation as a means of fundamentalization of various disciplines, forming the system approaches and the language of interdisciplinary communication. The effectiveness of fundamentalisation of education is largely ensured by a combination of the principles of fundamentalism, systemicity, integrity, and scientific.

Key words: fundamentalization of professional and general training, future specialist, concept of fundamentalization, general professional training, effectiveness of fundamentalization of training.

УДК 37. 378.146

ВЗАЄМООЦІНЮВАННЯ ТА САМООЦІНЮВАННЯ ЯК КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АУТОНОМНОГО НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Ю.Е. ЛАВРИШ, кандидат педагогічних наук, доцент

**Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»**

E-mail: yulavrysh@gmail.com

Анотація. Сучасна європейська освітня політика вбачає взаємозалежність між економічним розвитком суспільства та рівнем сформованості фахових компетентностей. У статті розглянуто питання розвитку автономного навчання за допомогою застосування стратегій альтернативного оцінювання. Навички автономного